

Значення кредитних спілок у фінансовому оздоровленні української економіки в посткризовий період

Оленчик Андрій Ярославович

*заступник директора-розпорядника
Фонду гарантування вкладів фізичних осіб
президент об'єднання кредитних спілок
«Програма захисту вкладів» (ПЗВ)*

21 травня 2012 року

Київ

Розвиток кредитної кооперації в Україні

- ❑ В Україні перше ощадно-позичкове товариство створено у 1871 у селі Сокиринцях Прилуцького повіту Полтавської губернії
- ❑ На початку ХХ століття на території України було близько 3500 кредитних кооперативів різного типу. На другому рівні системи діяли центральний банк кредитних кооперативів, навчальні центри та система аудиту
- ❑ Кредитні кооперативи займали ключові позиції в кредитуванні переважно сільськогосподарського виробника та діяли в єдиному комплексі із сільськогосподарською і споживчою кооперацією
- ❑ 20 ті роки ХХ століття – поетапна націоналізація кредитних кооперативів радянською владою. Кредитна кооперація проіснувала на східних землях до початку 30-х рр. ХХ століття, а на теренах, що входили до складу Польщі, – до 1939 р.

Розвиток кредитної кооперації в Україні

- ❑ В незалежній Україні перші кредитні спілки відновили свою діяльність в 1992 році у м. Кривий Ріг та м. Стрий
- ❑ Відновлення кредитних спілок відбувалося за підтримки української діаспори та урядів Канади та США
- ❑ У 1993 році Указом Президента було затверджено «Тимчасове положення про кредитні спілки», яким кредитні спілки відносилися до громадських організацій
- ❑ 90ті роки ХХ століття характеризувалися створенням великої кількості кредитних спілок
- ❑ Гіперінфляція 1993-1994 років та «валютна» криза 1998 року призвела до закриття багатьох спілок.

Розвиток кредитної кооперації в Україні

- ❑ У грудні 2001 року Верховна Рада України прийняла повноцінний закон про кредитні спілки
- ❑ У грудні 2002 року утворено профільний регулятор – Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг
- ❑ У 2004 році проведено суцільну перереєстрацію та ліцензування кредитних спілок. На цей момент номінально уже існувало 1,5 тисячі спілок, з яких перереєстрацію пройшли лише 500
- ❑ У 2006 Уряд схвалив Концепцію розвитку системи кредитної кооперації
- ❑ 2006-2010 рр. – поетапно формується система, до складу якої входять Всеукраїнська асоціація кредитних спілок, об'єднання кредитних спілок «Програма захисту вкладів» та Українська об'єднана кредитна спілка
- ❑ Активна участь в формуванні системи кредитних спілок та розробці нормативно – правових актів Німецького проекту технічної допомоги GIZ / DGRV

Розвиток кредитної кооперації в Україні

- ❑ Восени 2008 року в Україні розпочалася системна фінансова криза, активна фаза якої завершилася на початку 2010 року
- ❑ Наслідки кризи: зменшилася кількість кредитних спілок (із 828 у 2008 р. до 610 у 2011 р.), більш, як у три рази зменшився обсяг внесків членів кредитних спілок на депозитні рахунки, майже в три рази зменшилися активи
- ❑ У той же час основне падіння показників дала порівняно невелика кількість крупних кредитних спілок бізнесового типу з великою філіальною мережею та орієнтацією на масове споживче кредитування (близько 8% від загальної кількості)
- ❑ На даний момент можна констатувати, що ситуація у секторі кредитних спілок стабілізувалася і настав час для очищення та переосмислення перспектив подальшого розвитку

Показники діяльності кредитних спілок

Показники	Період						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Кількість зареєстрованих кредитних спілок (на кінець періоду)	723	764	800	829	755	659	610
Кількість членів КС, тис.осіб, з них	1.236,0	1.791,4	2.391,6	2.669,4	2.190,3	1.570,3	1121,5
Активи, млн. грн., з них	1.938,4	3.241,2	5.260,6	6.064,9	4.218,0	3.432,2	2.432,8
Капітал, млн. грн.	671,0	1.097,9	1.551,5	1.714,0	765,8	1.117,3	958,8
Дохід КС, млн.грн.	456,8	759,7	1.288,5	1.799,9	1.086,1	706,2	487,7
Кредити надані членам КС (залишок на кін. періоду), млн. грн.	1438,5	2.596,7	4.512,3	5.572,8	3.909,1	3.349,5	2.281,9
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін.періоду), млн. грн.	1.137,6	1.926,5	3.451,2	3.951,1	2.959,3	1.945,0	1.204,0
Заборгованість за неповерненими та простроченими кредитами (залишок на кін.періоду), млн. грн.	93,1	156,9	283,5	675,0	1.177,9	1.357,5	414,4

Перспективи розвитку кредитних спілок у посткризовий період: пріоритетні ніші

- ❑ Комплексне охоплення ринку у сільській місцевості з глибоким проникненням у сферу фінансових послуг для всіх категорій населення сільських районів (соціальне кредитування, споживче кредитування, кредитування на розвиток особистих селянських господарств, реалізація локальних програм енергозбереження, розвиток зеленого туризму, підтримка земельної реформи тощо)
- ❑ Кредитування малого бізнесу і фермерів, які не є пріоритетними клієнтами для банків та інших різновидів кредитних установ
- ❑ Функціональна інтеграція з територіальними громадами, іншими видами кооперативів, різноманітними формами економічної чи соціальної самоорганізації населення, професійними спілками, трудовими колективами, навчальними закладами тощо

Перспективи розвитку кредитних спілок у посткризовий період: виклики

- ❑ Системні вади моделі функціонування кредитної кооперації для України та відсутність на етапі її створення адекватного державного регулювання створили умови для нестійкості такої моделі
- ❑ Спеціальний Закон України “Про кредитні спілки”, який було прийнято 10 років тому в докризовий період, вимагає суттєвого доопрацювання
- ❑ Фінансова криза стала каталізатором, що сприяв консолідації сектора, і цей процес вимагає нових підходів щодо здійснення процесів злиття діючих кредитних спілок, фінансового оздоровлення проблемних кредитних спілок та виведення з ринку неплатоспроможних кредитних спілок

Перспективи розвитку кредитних спілок у посткризовий період: виклики

- ❑ Кредитні спілки в Україні, маючи зацікавленість і певні можливості з фінансування малого бізнесу та розвитку регіональної економічної діяльності істотно обмежені в реалізації такого потенціалу в силу відсутності доступу до довгострокових фінансових ресурсів
- ❑ Розширення кола споживачів послуг кредитних спілок за рахунок малих підприємств, фермерських господарств та інших кооперативів, збільшення переліку видів фінансових послуг, що надаватимуть кредитні спілки своїм членам, розширення переліку видів фінансових інструментів, що можуть використовуватися кредитними спілками
- ❑ Формування необхідної фінансової та сервісної інфраструктури для системи кредитної кооперації (банк, небанківські фінансові установи другого рівня, робота з проблемними активами, спеціальне програмне забезпечення, спеціалізований аудит тощо)

Напрями подальшого розвитку системи кредитної кооперації в Україні: виклики

- Забезпечення пруденційної стабільності діяльності кредитних спілок та дотримання ними цивілізованих правил поведінки на ринку через реформу системи державного регулювання та нагляду за діяльністю кредитних спілок, а також розвиток обов'язкового для участі саморегулювання
- Утворення загальнодержавної системи гарантування вкладів членів кредитних спілок по аналогії з системою, що існує сьогодні для вкладників банків
- Утворення централізованих фінансових джерел для підтримання короткострокової ліквідності та проведення середньострокової санації кредитних спілок, особливо в умовах системних фінансових криз